

УДК 316.472.47

Кіржецька Марія Сергіївна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»*

Kirzhetska Mariya

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Business Economics and Investment
Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0000-0002-5695-7843*

Кіржецький Юрій Ігорович

*кандидат економічних наук, доцент
Львівський державний університет внутрішніх справ*

Kirzhetskyu Yuriy

*PhD in Economics, Associate Professor
Lviv State University of Internal Affairs
ORCID: 0000-0002-8323-3605*

Мусійовська Оксана Богданівна

*кандидат економічних наук
доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»*

Musiiovska Oksana

*PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Business Economics and Investment
Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0000-0002-8972-5889*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ КОМПОНЕНТ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОВГОСТРОКОВОЇ СТІЙКОСТІ БІЗНЕСУ

METHODOLOGY OF IDENTIFICATION ESG COMPONENT IN THE SYSTEM OF LONG-TERM BUSINESS RESILIENCE

Анотація. Український бізнес зіткнувся з багатьма серйозними викликами; крім війни існують глобальні проблеми: зміна клімату, втрата природи, соціальна несправедливість і соціальна нерівність. Бізнес стає частиною суспільства, в якому він працює, і несе відповідальність за зміни, а також отримує реальну можливість бути лідером у важливих питаннях, які можуть допомогти сформувати майбутнє процвітання для всіх. Незважаючи на фундаментальну мету підприємництва: прибутковість, забезпечення довгострокової корпоративної стійкості також залежить від досягнення критеріїв ESG: екологічності, соціальної політики та корпоративного управління. З огляду на те, що в новій економічній парадигмі досягнення довгострокової фінансової стійкості передбачає базування на критеріях ESG, особливо важливою є оцінка сталого розвитку бізнесу з позицій фінансових, економічних, екологічних, соціальних показників і показників корпоративного управління. У статті розроблено методіку, яка дозволить оцінити рівень довгострокової фінансової стійкості підприємства на основі застосування методу основних складових та інтерпретації отриманих результатів з урахуванням усіх складових інтегрального показника. На основі аналізу літературних джерел визначено складові довгострокової стійкості, через призму оцінювання бізнесу, яке здійснюють стейкхолдери. У статті подано авторське бачення довгострокової стійкості бізнесу, яке, окрім досягнення економічної стійкості, передбачає також досягнення цілей функціонування бізнесу, що орієнтуються на ESG критерії. Запропонована методика

оцінки довгострокової фінансової стійкості дозволить адаптуватись до специфіки функціонування суб'єкта господарювання різних галузей. Застосування даної методики дозволить розрахувати довгострокову стійкість бізнесу з урахуванням усіх сфер діяльності, щоб дати можливість керівництву визначити сильні та слабкі сторони певної діяльності та розвитку підприємства.

Ключові слова: *довгострокова стійкість, корпоративні цілі, ESG критерії, індикатори довгострокової стійкості підприємства*

Summary. *Ukraine's business has faced many serious challenges; in addition to the war, there are global problems: climate change, loss of nature, social injustice, and social inequality. Business becomes part of the society in which it operates and is responsible for the change, as well as a real opportunity to be a leader in essential issues that can help shape the future prosperity for all. Despite the fundamental goal of entrepreneurship: and profitability, ensuring long-term corporate sustainability also depends on achieving ESG criteria: environmental friendliness, social policy and corporate governance. Given that in the new economic paradigm, achieving long-term financial sustainability involves basing on ESG criteria, assessing sustainable business development from the standpoint of financial, economic, environmental, social and corporate governance indicators is particularly important. The article is a development of a methodology which will allow an assessment of the level of long-term financial stability of the enterprise based on the application of the method of the main components and the interpretation of the results obtained, taking into account all the components of the integral indicator. Based on the analysis of literary sources, the components of long-term financial stability will determine through the prism of business valuation, which the stakeholder carries out. The article presents the author's vision of long-term business sustainability, which, in addition to achieving financial stability, also implies the achievement of goals for the*

functioning of the business according to ESG criteria. The proposed methodology for assessing long-term financial stability will adapt to the specifics of the functioning of an entity in various industries. Applying this technique will make it possible to calculate the long-term sustainability of the business, taking into account all areas of activity to enable management to identify the strengths and weaknesses of some enterprise activity and development.

Key words: *long-term sustainability, corporate goals, ESG criteria, indicators of long-term sustainability of the entity.*

Постановка проблеми. Починаючи з 2005 року у сучасній економічній науці спостерігається трансформація механізмів корпоративного менеджменту підприємства, зокрема, в системі формулювання цілей компанії та/або способів їх досягнення. Незважаючи на базову ціль функціонування підприємництва: прибутковість, забезпечення довгострокової корпоративної стійкості бізнесу також залежить і від досягнення ESG критеріїв: екологічності, соціальної політики та корпоративного управління. У широкому значенні це довгострокова корпоративна стійкість бізнесу, яка окрім фінансово-економічно стійкості, будується на стандартах: відповідального ставлення до довкілля (англ., E - environment); високої соціальної відповідальності (англ., S - social); високої якості корпоративного управління (англ., G - governance). Так, у різних галузях, регіонах та масштабах бізнесу, тренд вибору бізнес цілей, полягає у постановці окрім фінансових, ще й цілей, що сформовані за ESG критеріями. Зокрема, більше 90 відсотків компаній S&P 500 [1] зараз публікують звіти ESG в тій чи іншій формі, та близько 70 відсотків компаній, які оцінюються агентством Russell 1000 [2].

Імперативність стандартів ESG у світі є різною, оскільки не у всіх юрисдикціях дотримання стандартів ESG є обов'язковим. Проте, основний торговельний партнер України: ЄС, реалізує жорстке регулювання у цій

сфері: Директива про нефінансову звітність (NFRD; Directive 2014/95/EU) [3], передбачає, що банки, страхові компанії, та компанії, що здійснюють лістинг, а також великий бізнес, має публікувати інформацію про діяльність щодо охорони довкілля, дотримання прав людини, принципів різноманітності в органах управління, принципів боротьби з хабарництвом та корупцією. Із квітня 2021 р. [4-5] вищезазначені компанії, почали розкривати всю ESG-звітність, релевантну для їхньої діяльності, а також передбачається деталізація вимоги до такої звітності. Щодо США та Великої Британії обов'язкове розкриття інформації у сфері ESG не є обов'язковим, проте, в більшості випадків, компанії приймають на себе добровільні корпоративні зобов'язання щодо дотримання стандартів ESG та розкриття їх у фінансовій звітності підприємства.

Провідні світові корпорації, кредитори та банки здійснюються розрахунки рейтингів ризиків ESG, щоб визначити та зрозуміти фінансово-суттєві проблеми ESG, які можуть вплинути на довгострокові фінансові результати діяльності бізнесу. А управління екологічними, соціальними та етичними наслідками, які бізнес почав ставити перед собою передбачає релевантну оцінку ризиків за цими компонентами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Якщо розглядати оцінювання бізнесу, яке здійснюють стейкхолдери, то можемо виділити два напрямки на конкурентному ринку:

- за фінансово-економічними показниками результатів діяльності бізнесу;
- за нефінансовими показниками результатів діяльності бізнесу.

Фінансово-економічні показники діяльності бізнесу забезпечують кількісні форми аналізу ефективності, які відображають результати реалізації корпоративних стратегій. А нефінансові – суспільну значимість компанії у середовищі свого функціонування [6; 14]. І, якщо оцінювання фінансових показників має широке науково-прикладне застосування, то

оцінювання нефінансових показників, зокрема тих, які базуються на ESG критеріях, ще перебуває на етапі дослідження.

Аналіз наукової літератури за цим напрямом дає змогу зробити висновок, що діагностика проблем бізнесу та їх вирішення у екологічній, соціальній сферах та сфері корпоративного управління сприяє у середньостроковій та довгостроковій перспективі: випереджаючому розвитку компанії та має позитивний вплив на фінансово-економічні показники функціонування бізнесу.

Існує безліч способів виміряти ефективність роботи підприємства, але дослідження, які проведені проф. А. Кочмановою [7] показують, що серед цих показників, як мінімум, один має бути фінансовим, щоб кількісно оцінити реалізацію корпоративної стратегії. Е. Веенстра та Н. Еллемерс [8] зазначають, що нефінансові показники повинні бути тісно пов'язані з інституційними пріоритетами, що слугують відображенням сингулярності компанії та створення цінності компанії.

А. Кочманова та І. Сімберова [9], у свою чергу, підкреслюють, що показники ESG мають сприяти прийняттю рішень щодо інвестування в компанії, за допомогою фінансових і нефінансових параметрів, і доводять, що інтеграція ESG-показників є чи не найкращим способом збільшити частку ринку соціально-відповідальних компаній на ринку соціально-відповідальних інвестицій.

С. Дремпетік, К. Кляйн, Б. Цвергель [10] у своїй праці довели, що інвестування у проекти, які мають ESG складову залежать від розміру компанії, кількості ресурсів для надання даних та їх доступності.

Е. Дуглас, Е. Ван Хотлом і Т. Вілан [11-12], у своїх роботах вділяють приклади індикаторів ESG за екологічною, соціальною та корпоративною складовими.

У праці І. Вальтер [13] довів, що концентрація інвестицій лише на нефінансових показниках, обраних за ESG критеріями, може спровокувати

обернений ефект, оскільки важливим є дотримання балансу між фінансовими і нефінансовими цінностями компанії.

Зважаючи на те, що у новій економічній парадигмі досягнення довгострокової стійкості передбачає врахування дотримання бізнесом ESG стандартів, то оцінювання стійкого розвитку бізнесу з позиції фінансово-економічних, екологічних, соціальних та показників корпоративного управління набуває особливого значення.

Проте, на сьогодні, відсутня система індикаторів, які дадуть змогу оцінити довгострокову стійкість бізнесу шляхом доповнення економічних показників, показниками, що базуються на ESG критеріях. Тому, більшість науковців у даний час розходяться в точках зору щодо кількості індикаторів та їх змісту, що дає нам змогу, з позиції авторського підходу, та базуючись на принципах: системності комплексності, ієрархічності, адекватності, однозначності, безперервності, доступності, запропонувати перелік таких індикаторів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розробка методики, що дасть змогу оцінити рівень довгострокової стійкості підприємства на основі застосування методу інтегральних оцінок та інтерпретацію результатів за шкалою Харрінгтона.

Виклад основного матеріалу. Довгострокова стійкість підприємства є інтегральною характеристикою стану її економічної системи. Оцінювання цієї характеристики передбачає декомпозицію системи та розгляд комплексу взаємопов'язаних структурних компонентів серед яких: економічна, екологічна, соціальна, корпоративного управління складові (рис.1). У випадку приналежності підприємства до малого чи середнього бізнесу, компоненту якості корпоративного управління можна замінити індексом прозорості бізнесу. Цей перелік може доповнюватись як за складовими, так і за окремими індикаторами кожної із цих складових.

Рис. 1. Компоненти довгострокової стійкості бізнесу

Джерело: розроблено авторами

Для розрахунку довгострокової стійкості бізнесу використаємо метод головних компонент. На першому етапі проводиться статистичний збір даних та їх обробка через вибір еталонного показника і подальшого порівняння його фактичного значення з еталонним. Еталонне значення показника може бути визначено за допомогою: аналогу, законодавчого чи порівняльного підходів, досвіду інших країн, експертних оцінок або розрахунку, проведеного фахівцями міжнародних організацій. Для статистичної обробки даних використаємо формулу :

$$y = \frac{x_i}{x_e}, (1)$$

де y – нормоване значення показника; x_i – фактичне значення показника; x_e – еталонне (порогове) значення показника.

Для діагностики рівня довгострокової стійкості бізнесу використовуємо метод головних компонент, який передбачає побудову статичних регресійних моделей шляхом трансформації вихідних даних у головні компоненти моделі, з метою стиснення інформації без істотних втрат інформативності [17]. Тобто, індикатори, які обрані для оцінки трансформуємо у головний компонент. Модель, яка базується на використанні аналізу незалежних компонент передбачає трансформацію початкового векторного простору:

$$f: V^n \rightarrow W^j, \text{де } j \leq n.$$

$$y_i = \sum_{i=1}^j c_{ij} W_i. \quad (2)$$

де y_i – значення часткової з одиничною дисперсією; c_{ij} – внесок j -ї компоненти в сумарну дисперсію; W_i – головна компонента у новій осі координат

$$W_i = \sum_i^j d_{ij} \times x_{ij} \quad (3)$$

де d_{ij} – факторні навантаження; x_{ij} – вихідні дані.

Коефіцієнти вагомості для індикаторів стійкості визначаються через розрахунок внеску головної компоненти в загальну дисперсію та визначення її впливу на складову інтегрального показника довгострокової стійкості бізнесу.

$$a_i = \frac{w_{ij} \times |d_{ij}|}{\sum_{i=1}^n w_{ij} |d_{ij}|}, \quad (4)$$

де a_i – ваговий коефіцієнт; w_{ij} – внесок j -ї компоненти в сумарну дисперсію множини показників i -ої ознаки; d_{ij} – факторні навантаження.

Інтегральний показник довгострокової стійкості можна розрахувати за формулою:

$$F(x) = \frac{\sum_{i=1}^n w_i E_i}{\sum_{i=1}^n w_i}, \quad (5)$$

де n – кількість функціональних складових, які формуватимуть незалежну компоненту довгострокової стійкості бізнесу; $i = 1, 2, \dots, n$; w_i – вагомість i -ї незалежної компоненти довгострокової стійкості бізнесу E_i – значення функціональної складової довгострокової стійкості бізнесу.

Ключовим у побудові ефективної системи забезпечення довгострокової стійкості бізнесу є вибір основних показників (індикаторів), що відображають важливі напрямки його функціонування. Під показником варто розуміти доступну спостереженню і виміру характеристику досліджуваного об'єкта, що відтворює хід процесу або стан об'єкту спостереження у вигляді якісних або кількісних характеристик [8].

Відсутність єдиновизначених показників довгострокової стійкості бізнесу дає нам змогу виокремити спеціальні взаємопов'язані складники, для підприємств промисловості. На основі визначених складових та з урахуванням зазначених принципів пропонуємо перелік індикаторів за компонентами довгострокової стійкості. Даний перелік показників не є вичерпним, може трансформуватися залежно від сектору, розміру та інших особливостей функціонування бізнесу, проте, окрім економічної стійкості має забезпечувати і стійкість бізнесу за ESG напрямками.

Таблиця 1

Складові та індикатори довгострокової стійкості бізнесу

Складові	Індикатори
Економічна складова	Приріст EBITDA, %; Коефіцієнт продуктивності праці; Коефіцієнти фінансової стійкості; Рентабельність бізнесу, %; Рівень боргового навантаження, %;
Екологічна складова	Матеріаломісткість виробництва продукції, % ; Зменшення витрат електроенергії та води на виробництво продукції, % ; Збільшення безвідходності виробництва, %;
Соціальна складова	Частка прибутку спрямована на соціальні заходи для працівників, %; Частка працівників, які пройшли навчання на підвищення кваліфікації, % ; Частка соціальних програм, які реалізуються підприємством, %; Коефіцієнт розрахунку Work life balance;
Якість системи управління	Індекс прозорості компанії; Індекс корпоративної рівності; Інтегральний показник якості корпоративної культури; Індекс захисту прав власності.

Джерело: сформовано авторами

Розрахунок інтегрального індексу довгострокової стійкості бізнесу розраховуватиметься для кожної із чотирьох компонент: згортка першого рівня, далі згортка головних складових, яка дасть змогу отримати інтегральний індекс довгострокової стійкості бізнесу в цілому:

$$I_{ст} = I_{econ}^{a1t} \times I_{ecol}^{a2t} \times I_{soc}^{a3t} \times I_{corp}^{a4t}, \quad (6)$$

де $I_{ст}$ – інтегральний індекс стійкості бізнесу; I_{econ}^{a1t} - інтегральний індекс економічної стійкості; I_{ecol}^{a2t} - інтегральний індекс екологічної стійкості; I_{soc}^{a3t} - інтегральний індекс соціальної стійкості; I_{corp}^{a4t} - інтегральний індекс якості корпоративного управління; $a_{1t}, a_{2t}, a_{3t}, a_{4t}$, - динамічні вагові коефіцієнти.

Отриманий результат може бути охарактеризовано залежно від діапазонів отриманих в ході дослідження значень, які можна визначити за пропорційними відрізками у діапазоні від [0; 1], або за допомогою Шкали Харрінгтона, яка має універсальний характер і може у відповідних модифікаціях використовуватися для оцінки показників якісного характеру [15].

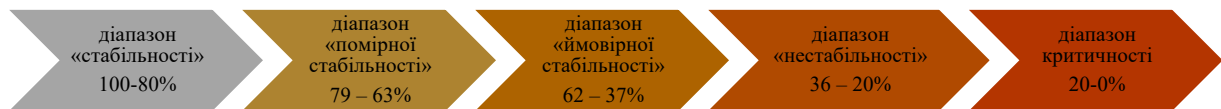

Рис. 2. Діапазони значення рівня довгострокової стійкості бізнесу за шкалою Харрінгтона

Джерело: сформовано на основі [15]

Висновки та перспективи подальших досліджень. Робота базувалась на трактуванні досягнення довгострокової стійкості бізнесу з позиції не лише фінансово-економічних показників, а й за нефінансовими показниками результатів діяльності бізнесу, основоположними серед яких є ESG стандарти. Це дало змогу запропонувати оцінювати бізнес за чотирма компонентами: економічною, екологічною, соціальною та якістю корпоративного управління.

Для оцінки довгострокової фінансової стійкості запропоновано розробити комплексний методичний підхід на основі економічної та ESG компонент, використовуючи метод головних компонент. Автори зупинились на цьому методичному підході орієнтуючись на зрозумілість і простоту розрахунків, що дасть змогу розширити коло його використання на практиці. Ця методика передбачає послідовне виконання наступних етапів:

- 1) вибір індикаторів для оцінювання окремо за кожною компонентною;
- 2) вибір еталонного значення та нормування показників;
- 3) побудова статичних регресійних моделей шляхом трансформації вихідних даних у головні компоненти моделі;
- 4) проведення процедури оцінювання довгострокової стійкості бізнесу;
- 5) розрахунок загальних показників рівня довгострокової стійкості бізнесу.

Застосування даної методики дасть змогу розраховувати рівень довгострокової стійкості бізнесу з урахуванням всіх напрямків діяльності. Це дасть можливість виявити сильні та слабкі сторони визначених напрямків діяльності підприємства та розробити відповідно необхідні стратегічні рекомендації щодо збереження або покращення поточних позицій та подальшого розвитку.

Аналіз структури інтегрального показника за різними ознаками дасть змогу глибше оцінити окремі властивості методики з урахуванням їх взаємозв'язку і значущості (ваги) при формуванні інтегрального показника. Таким чином, даний підхід може бути використаний для оцінки, аналізу, пошуку і обґрунтування напрямів підвищення довгострокової стійкості бізнесу на основі декомпозиції її на чотири складових: економічну,

екологічну, соціальну та якості корпоративного управління з урахуванням ESG стандартів розвитку бізнесу.

Література

1. Credit Ratings. *S&P Global Ratings*. URL: <https://www.spglobal.com/ratings/en/products-benefits/products/credit-ratings> (дата звернення: 25.05.2023).
2. Sustainable Investment Insights. Quarterly report: january 2023. *Global Investment Research*. URL: https://content.ftserussell.com/sites/default/files/sustainable_in_sight_report__2022q4_final_1.pdf (дата звернення: 25.05.2023).
3. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014. *Official Journal of the European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0095> (дата звернення: 25.05.2023).
4. Commission Delegated Regulation (EU) 2021/2139 of 4 June 2021. *Official Journal of the European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R2139> (дата звернення: 25.05.2023).
5. Commission Delegated Regulation (EU) 2021/2178 of 6 July 2021. *Official Journal of the European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2178> (дата звернення: 25.05.2023).
6. Єпіфанова І. Ю., Джеджула В. В. Перспективи забезпечення фінансової стійкості підприємств будівельної промисловості в умовах кризи. Управління соціально-економічним розвитком країни, регіону, підприємства в умовах кризи (виробнича, будівельна та транспортна галузі) : моногр. за ред. Л.М. Савчук. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2019. 468 с. Розд. 8.4. С. 386-400.

7. Kocmanová A., Dočekalová M. Construction of the economic indicators of performance in relation to environmental, social and corporate governance (ESG) factors. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*. 2012. LX, No. 4. P. 195-206.
8. Veenstra E., Ellemers N. ESG Indicators as Organizational Performance Goals: Do Rating Agencies Encourage a Holistic Approach? *Sustainability*. 2020. Vol. 12. Is. 24. 10228. doi: <https://doi.org/10.3390/su122410228>.
9. Kocmanova A., Simberova I. Modelling of corporate governance performance indicators. *Engineering Economics*. 2012. Vol. 23, No. 5. P. 485-495.
10. Dremptic S., Klein C., Zwergel B. The influence of firm size on the ESG score: Corporate sustainability ratings under review. *Journal of Business Ethics*. Springer. 2020. Vol. 167(2). P. 333-360.
11. Douglas E., Van Holt T., Whelan T. Responsible Investing: Guide to ESG Data Providers and Relevant Trends. *Journal of Environmental Investing*. 2017. Vol. 8, No. 1. P. 91-114. URL: https://www.thejei.com/wp-content/uploads/2017/11/Journal-of-Environmental-Investing-8-No.-1.rev_-1.pdf (дата звернення: 22.05.2023).
12. Van Holt T., Delaroche M., Atz U. et al. Financial benefits of reimagined, sustainable, agrifood supply networks. *Journal of International Business Policy*. 2021. Vol. 4. P. 102–118. doi: <https://doi.org/10.1057/s42214-020-00096-0>.
13. Walter I. Sense and Nonsense in ESG Ratings. *Journal of Law, Finance, and Accounting*. 2020. Vol. 5, No. 2. P. 307–336. doi: <http://dx.doi.org/10.1561/108.00000049>.
14. Klevas V., Biekša K., Murauskaitė L. Innovative method of RES integration into the regional energy development scenarios. *Energy Policy*. 2014. Vol. 64. P. 324-336. doi: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2013.08.088>.

15. Harrington A. *Modern Social Theory*. Oxford University Press, 2005. 420 p.
URL: <https://www.csun.edu/~snk1966/Harrington.pdf> (дата звернення: 16.04.2023).
16. Кіржецька М. С., Кіржецький Ю. І. Актуальні аспекти сталого розвитку бізнесу за ESG стандартами в Україні. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Проблеми економіки та управління"*. 2022. № 2 (10). С. 32-40. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/oct/28842/vse-34-42.pdf> (дата звернення: 21.04.2023).
17. Fatemi A., Glaum M., Kaiser S. ESG performance and firm value: The moderating role of disclosure. *Global Finance Journal*. 2018. Vol. 38. P. 45–64. doi: <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2017.03.00>.

References

1. Credit Ratings. *S&P Global Ratings*. Retrieved from <https://www.spglobal.com/ratings/en/products-benefits/products/credit-ratings>
2. Sustainable Investment Insights. Quarterly report: january 2023. *Global Investment Research*. Retrieved from https://content.ftserussell.com/sites/default/files/sustainable_in_sight_report__2022q4_final_1.pdf
3. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014. *Official Journal of the European Union*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0095>
4. Commission Delegated Regulation (EU) 2021/2139 of 4 June 2021. *Official Journal of the European Union*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32021R2139>

5. Commission Delegated Regulation (EU) 2021/2178 of 6 July 2021. *Official Journal of the European Union*. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R2178>
6. Yepifanova, I. Yu., & Dzhedzhula, V. V. (2019). Perspektyvy zabezpechennia finansovoi stiiikosti pidpriumstv budivelnoi promyslovosti v umovakh kryzy [Prospects for ensuring the financial stability of construction industry enterprises in crisis conditions]. *Upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom krainy, rehionu, pidpriumstva v umovakh kryzy (vyrobnycha, budivelna ta transportna haluzi): monohr*. Dnipro: Vydavets Bila K.O., 8.4, 386-400 [in Ukrainian].
7. Kocmanová, A., & Dočekalová, M. (2012). Construction of the economic indicators of performance in relation to environmental, social and corporate governance (ESG) factors. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, LX, 4, 195-206.
8. Veenstra, E., & Ellemers, N. (2020). ESG Indicators as Organizational Performance Goals: Do Rating Agencies Encourage a Holistic Approach? *Sustainability*, 12, 24, 10228. doi: <https://doi.org/10.3390/su122410228>.
9. Kocmanova, A., & Simberova, I. (2012). Modelling of corporate governance performance indicators. *Engineering Economics*, 23, 5, 485-495.
10. Drempetic, S., Klein, C., & Zwergel, B. (2020). The influence of firm size on the ESG score: Corporate sustainability ratings under review. *Journal of Business Ethics. Springer*, 167(2), 333-360.
11. Douglas, E., Van Holt, T., & Whelan, T. (2017). Responsible Investing: Guide to ESG Data Providers and Relevant Trends. *Journal of Environmental Investing*, 8, 1, 91-114. Retrieved from https://www.thejei.com/wp-content/uploads/2017/11/Journal-of-Environmental-Investing-8-No.-1.rev_-1.pdf
12. Van Holt T., Delaroche M., Atz U. et al. Financial benefits of reimagined, sustainable, agrifood supply networks. *Journal of International Business*

- Policy*. 2021. Vol. 4. P. 102–118. doi: <https://doi.org/10.1057/s42214-020-00096-0>.
13. Walter, I. (2020). Sense and Nonsense in ESG Ratings. *Journal of Law, Finance, and Accounting*, 5, 2, 307–336. doi: <http://dx.doi.org/10.1561/108.00000049>.
 14. Klevas, V., Biekša, K., & Murauskaitė, L. (2014). Innovative method of RES integration into the regional energy development scenarios. *Energy Policy*, 64, 324-336. doi: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2013.08.088>.
 15. Harrington, A. (2005). *Modern Social Theory*. Oxford University Press, 420 p. Retrieved from <https://www.csun.edu/~snk1966/Harrington.pdf>
 16. Kirzhetska, M. S., & Kirzhetskyi, Yu. I. (2022). Aktualni aspekty staloho rozvytku biznesu za ESG standartamy v Ukraini [Current aspects of sustainable business development according to ESG standards in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Seriya "Problemy ekonomiky ta upravlinnia"*, 2(10), 32-40. Retrieved from <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/oct/28842/vse-34-42.pdf> [in Ukrainian].
 17. Fatemi, A., Glaum, M., & Kaiser, S. (2018). ESG performance and firm value: The moderating role of disclosure. *Global Finance Journal*, 38, 45–64. doi: <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2017.03.00>.